

Uppföljning år 2008 av Stockholms läns landstings Handikappprogram 2007-2010

Generellt kan konstateras att förvaltningarna och bolagen tillämpar programmet utifrån sina respektive förutsättningar och verksamhetsområden. Ett utdrag ur denna rapportens förslag är:

- Fortsätta tillgänglighetsanpassningen av vårdcentraler och övriga mottagningar
- Informera om hur tillgängligheten ser ut via Vårdguiden, broschyrer, telefonupplysningar osv
- Fortsätta samarbetet mellan Locum och LSF Kommunikation så att en bra och enhetlig skyltning kan utvecklas
- Vara mer pådrivande i att - som offentlig arbetsmarknadsparter - anställa fler personer med funktionsnedsättningar
- Alla landstingets förvaltningar och bolag måste göra det som krävs för att verksamheterna skall vara tillgängliga till utgången av år 2010

Sammanfattning

Resultatsammanställning

Samverkansmodellen

Samverkan sker mellan handikapporganisationerna och Stockholms läns landsting genom en gemensamt utarbetad modell. På sjukhusen sker samverkan främst med patientorganisationerna.

HSN

I regelböckerna för auktorisation ställs höga krav på den fysiska tillgängligheten. Under 2008 inventerades 373 mottagningar avseende de delar av lokalerna dit allmänheten har tillträde. Förslag till åtgärder har tagits fram.

LSF

Bidrag på 44 miljoner kr har betalats ut för handikappolitisk verksamhet till länets handikappföreningar, vilka sammanlagt har 71 000 medlemmar. Bidrag för aktivering/habilitering /rehabilitering har betalats ut, vilket kommit drygt 1 300 personer tillgodo. Ett större seminarium om fysisk och kommunikativ Tillgänglighet genomfördes under hösten. Bemötandepriest för 2008 delades ut till Hjärnskadecenter, Handikapp & Habilitering, SLSO. Ett hedersomnämmande tilldelades Vuxenhabiliteringen vid Danderyds sjukhus.

Övriga administrativa förvaltningar

Patientnämndens arbetslokaler är tillgängliga och arbetsmiljön bedöms lämplig för personer med funktionsnedsättning. För Kulturnämnden är det en utgångspunkt att kultur, som får stöd av landstinget, skall vara tillgänglig för alla. Landstingsrevisorerna följer landstingets arbete med handikappfrågor inom ramen för sin revisionsverksamhet. Inom Regionplane- och trafikkontoret handlar det handikappolitiska arbetet framför allt om handikapporganisationernas deltagande i RUFSS (Regional utvecklingsplan för Stockholms län) 2010-processen.

Kollektivtrafiken

Färdtjänsten samverkar med SL och kommunerna för ökad tillgänglighet, utbyggnad av närtrafiken och utveckling av reseplanerare för funktionshindrade.

2009-04-08

LS 0902-0138

Ett mål för SL är att senast vid utgången av 2010 skall den som själv, eller med ledsagare, kan ta sig till en hållplats också kunna resa med SL. I SL:s strategiska plattform finns ett målområde som hanterar tillgänglighet, där nio styrmått målsätts och följs upp. Bemötande- och insiktsutbildning har genomförts hos trafikentreprenörerna. Utbildning av den egna personalen har påbörjats och skall slutföras under 2009.

Information om tillgängligheten i Waxholmsbolagets fartyg och terminaler finns i tidtabeller och på hemsidan. I samarbete med Vägverket har Riktlinjer för fartygsbryggors standard och tillgänglighet tagits fram.

Locum

Locums riktlinjer för tillgänglighet och skyltning används vid projekteringsarbete för utformning av lokaler, entréer, toaletter, skyltning m m. En besiktnings- och ronderingsfunktion för att följa upp fastighetsbeståndet med avseende på tillgängligheten har påbörjats. Utvecklingen av receptionsdiskar har fortskridit.

Tand- och sjukvård

Folktandvården har ur handikapprogrammet särskilt lyft fram: ökad medvetenhet och kompetens, bättre bemötande och förbättrad arbetsmiljö.

Inom Stockholms läns sjukvårdsområde läggs stor vikt vid information till patienter och anhöriga. En policy för lärande har utarbetats. Denna skall nu spridas i organisationen.

På akutsjukhusen beaktas handikapprogrammet främst vid verksamhetsförändringar och ombyggnader.

SLL personals Medarbetarfokus 2008

En ESF-ansökan angående en förstudie om möjligheterna att öka antalet anställda med funktionsnedsättning har beviljats.

Analys och slutsatser

Alla förvaltningar och bolag har inte svarat helt uttömmande på frågorna i årsredovisningen, varför sammanställningen inte kan göra anspråk på att vara fullständig.

2009-04-08

LS 0902-0138

Samverkansråden

Arbetet i samverkansråden har avancerat under året, men fler råd bör etableras på t ex RTK så att det finns ett samverkansråd i alla större förvaltningar och bolag.

De administrativa förvaltningarna/bolagen

De administrativa förvaltningarna har vidtagit åtgärder i enlighet med Handikappprogrammet. Man kan dock konstatera att HSN behöver fortsätta det påbörjade arbetet med att få vårdmottagningarna tillgängliga. Man bör kunna tillgodogöra sig information om tillgängligheten till vårdenheterna och kommunikationsmöjligheterna via Vårdguiden, en telefonkontakt eller i broschyrer. En bättre skyltning behövs också många gånger, något som inte är redovisat i resultatsammanställningen, men diskuterats under året med framför allt Locum.

Slutsatsen av det Tillgänglighetsseminarium som LSF arrangerade under hösten var att en hel del återstår att genomföra för att landstingets verksamheter skall vara fysiskt och kommunikativt tillgängliga vid utgången av år 2010. Tillgänglighetsarbetet måste därför fortsätta med hjälp av t ex arbetsgrupper, fler seminarier, nätverk, utbildningar osv.

Slutsatsen är efter att ha tagit del av resultatsammanställningen att de administrativa förvaltningarna och bolagen har en del kvar att göra för att verksamheterna skall ha en god fysisk och kommunikativ tillgänglighet.

Trafiken

Färdtjänsten arbetar aktivt med att utveckla tillgängligheten och möjligheten att resa genom att samarbeta med både SL och kommunerna. Men det är ett omfattande arbete, då var och en av länets 26 kommuner måste kontaktas.

SL arbetar strukturerat med den fysiska och kommunikativa tillgängligheten inom stationsområdena, på terminalerna samt inom spår- och busstrafiken. En del återstår, men bolaget har en god planering och prioriterar detta arbete.

Waxholmsbolaget fortsätter med sina kontinuerliga inventeringar, förbättringar och utveckling av tillgängligheten till sina fartyg, samt till skärgården i stort.

Slutsatsen kan dras att landstingets trafikområden arbetar på ett strukturerat och genomtänkt sätt med den fysiska och kommunikativa tillgängligheten.

2009-04-08

LS 0902-0138

Fastighet

Locum har ett stort ansvar i att tillgängliggöra landstingets lokaler och arbetar aktivt och strukturerat genom inventeringar och åtgärdsprogram.

Locum behöver utveckla samarbetet med LSF Kommunikation för att kunna utarbeta en bra och enhetlig skyltning. Ansvaret att utveckla informationen inom landstinget ligger på LSF Kommunikation. Samarbetet är startat under 2008.

Folktandvården Stockholms län AB

Folktandvården har etablerade former för att implementera Handikappprogrammet, och arbetet måste fortsätta, speciellt med tanke på att en personalomsättning alltid finns.

Stockholms läns sjukvårdsområde

SLSO:s beskrivning av sitt arbete visar att programmet är väl känt och att organisationen arbetar i enlighet med dess intentioner.

Akutsjukvården, SNS och Tiohundra

En mer utförlig beskrivning av akutsjukhusens tillämpning av Handikappprogrammet behövs för att adekvata slutsatser skall kunna dras och förslag kunna utformas.

Handikappprogrammet tillämpas till vissa delar i SNS och Tiohundra.

Stockholms läns landsting som arbetsgivare

Som offentlig arbetsmarknadspart skulle landstinget kunna var mer pådrivande i att anställa personer med funktionsnedsättningar. EFS-ansökan är ett bra initiativ.

Handikappolitiska frågor ska enligt handikappprogrammet planläggas, budgeteras, genomföras och redovisas årligen. I vissa årsredovisningar är detta knapphändigt.

Vid utgången av år 2010 ska, enligt ett riksdagsbeslut, samhället vara tillgängligt för alla. Alla landstingets förvaltningar och bolag måste därför göra det som krävs avseende sin respektive verksamhet.

Gemensam slutsats

Den ovan utförda genomgången av landstingets förvaltningar och bolags avsnitt om hur de arbetar för att implementera handikappprogrammet, vilka aktiviteter som vidtagits och vilka resultat som uppnåtts, ger informationen

2009-04-08

LS 0902-0138

att de olika resultatenheterarna arbetar med en handikappolitisk inriktning. Det är stora områden, som skall täckas in och denna rapportering kan inte göra anspråk på att vara heltäckande, eftersom inrapporteringen på alla punkter inte varit fullständig. De slutsatser, som ändå kan dras, är att landstingets förvaltningar och bolag arbetar med de delar, som är relevanta för just sina verksamheter.

Förslag

Här följer **ett utdrag** av de förslag som finns i rapportens avslutande del:

- Etablera samverkansråd på RTK och inom sjukvården.
- Fortsätta tillgänglighetsanpassningen av vårdcentralerna och övriga vårdmottagningar så att de blir fysiskt tillgängliga.
- Informera om hur tillgängligheten ser ut via Vårdguiden, broschyrer, telefonupplysning osv.
- Locum behöver utveckla samarbetet med LSF Kommunikation för att kunna utarbeta en bra och enhetlig skyltning.
- Akutsjukhusen borde kunna ge mer information om hur de arbetar i enlighet med det handikappolitiska programmet i sina årsredovisningar.
- Som offentlig arbetsmarknadspart skulle landstinget kunna var mer pådrivande i att anställa personer med funktionsnedsättningar.
- Komplettera introduktionsprogrammen med att avsnitt om hur man bemöter personer med olika funktionsnedsättningar.
- Handikappolitiska frågor ska planläggas, budgeteras, genomföras och redovisas årligen enligt handikapprogrammet.
- Alla landstingets förvaltningar och bolag måste göra det som krävs för att verksamheterna skall vara tillgängliga till utgången av år 2010.

Innehållsförteckning

UPPFÖLJNING ÅR 2008 AV STOCKHOLMS LÄNS LANDSTINGS HANDIKAPPROGRAM 2007-2010	1
SAMMANFATTNING.....	2
Resultatsammanställning	2
Analys och slutsatser.....	3
Förslag.....	6
Innehållsförteckning	7
UPPFÖLJNING 2008 AV STOCKHOLMS LÄNS LANDSTINGS HANDIKAPPROGRAM	8
Handikapprogrammet 2007-2010.....	8
Rapportens syfte.....	9
Metod och källor	9
Rapportens uppläggning	9
Resultatsammanställning	11
Samverkan	11
Administration	11
Trafik	15
Fastighet.....	19
Tandvård och Sjukvårdsområde	20
Akutsjukhus	23
Analys och slutsatser.....	25
Förslag.....	31
Sammanställning av uppgifter som har inkommit via årsredovisningen för 2008.....	33

Uppföljning 2008 av Stockholms läns landstings Handikappprogram

Handikappprogrammet 2007-2010

Det är landstingets skyldighet att ge länets invånare en god hälso- och sjukvård på lika villkor samt att erbjuda en bra och välfungerande kollektivtrafik.

Handikappolitik handlar om allas rätt att på lika villkor vara medborgare och kunna delta i samhället. Personer med funktionsnedsättning skall kunna leva ett liv med samma rättigheter, möjligheter, ansvar och skyldigheter som andra människor i samhället.

En funktionsnedsättning är en nedsatt, störd eller saknad kapacitet i en eller flera kroppsfunktioner. Funktionsnedsättningen kan bero på fysiska eller kognitiva/intellektuella skador eller sjukdomar, syn- eller hörselskador, medicinska tillstånd eller psykisk ohälsa och kan vara av bestående eller övergående natur.

Handikappfrågor är demokratifrågor. En funktionsnedsättning blir ett handikapp först när individen möter brister i miljön eller verksamheten. När bristerna åtgärdas kan handikappet minska eller försvinna. Det är således inte individens funktionsnedsättning som handikappprogrammet fokuserar på utan miljöer och situationer som begränsar individen.

Programmet är både en deklaration och ett instrument, som tillsammans med gällande hälso- och sjukvårds-, trafik- och handikaplagstiftning skall tjänstgöra som verksamheternas styrmedel. Det baseras på landstingets ansvarsområden och åtföljs av förslag på konkreta åtgärder i en checklista.

Handikappprogrammet innehåller följande elva områden:

1. Ökad medvetenhet
2. Medicinsk vård och behandling
3. Rehabilitering/habilitering
4. Hjälpmedel
5. Tillgänglighet/säkerhet
6. Arbete
7. Familjeliv och personlig integritet
8. Kultur och fritid

2009-04-08

LS 0902-0138

9. Kunskap och forskning
10. Handikapporganisationer
11. Beslut, ansvar, finansiering och uppföljning

Handikappprogrammet är ett av Stockholms läns landstings styrande dokument. Programmet finns i en tryckt sammanfattning och i en tryckt lättläst version. I sin helhet finns det att tillgå på den officiella hemsidan under fullmäktiges handlingar.

Handikappprogrammet antogs av landstingets fullmäktige vid mötet den 9 maj 2006. Diarienumret är LS 0603-0679. Det omfattar landstingets alla förvaltningar och bolag.

Rapportens syfte

Uppföljningen av Handikappprogrammet syftar till att ge landstingets beslutsfattande och styrande organ information om hur förvaltningarna och bolagen lyckats i arbetet med att nå intentionerna i programmet. I dokumentet står det dessutom explicit att det skall följas upp av landstingsstyrelsen och redovisas årligen. Rapporten presenterar ett antal förslag, som förvaltningar och bolag kan genomföra och därigenom underlätta vardagen för personer med funktionsnedsättningar.

Metod och källor

Föreliggande rapport grundar sig främst på de data som förvaltningar och bolag lämnat i sina årsredovisningar för 2008. Dessa dokument är behandlade i respektive nämnd/styrelse. Uppgifterna och de underliggande rutinerna är granskade av landstingets revisorer.

Ytterligare underlag till rapporten är minnesanteckningar från det centrala samverkansrådet för Landstingsstyrelsen och handikapporganisationerna samt information från SLL Personals Medarbetarfokus 2008.

Rapportens uppläggning

Eftersom Handikappprogrammet inte har mätbara mål kan uppföljningen enbart göras i deskriptiv form. Vi kan således endast beskriva hur förvaltningar och bolag arbetar för att nå intentionerna i programmet.

2009-04-08

LS 0902-0138

Rapporten är utformad med utgångspunkt från de uppgifter som i årsredovisningarna lämnats som svar på följande frågeställningar:

Redovisa på vilket sätt aktiviteterna i handikappprogrammet har beaktats i verksamhetens arbete, både internt inom SLL och i den utåtriktade verksamheten enligt följande:

- *Vad förvaltningen / bolaget har gjort för att implementera handikappprogrammet*
- *Vilka aktiviteter som har vidtagits*
- *Vilka resultat som har uppnåtts*

Informationen i sammanställningen är strukturerad enligt följande:

1. Samverkan med handikapporganisationerna
2. Administrativa enheter
3. Fastigheter
4. Trafik
5. Sjukvårdsområde och tandvård
6. Akutsjukhus

I resultatsammanställningen återges ordagrant den information, som förvaltningarna och bolagen lämnat i sina verksamhetsberättelser. Efter informationsammanställningen följer analys och slutsatser, förslag, uppgiftslämnare/källa samt en förkortningslista. För att nå en snabbare läsning kan läsaren gå direkt på kapitlet Analys och slutsatser på sid 25.

Resultatsammanställning

Samverkan

En modell för samverkan mellan Stockholms läns landsting och handikapporganisationerna tillämpas sedan 2007. Ett centralt samverkansråd mellan landstingsstyrelsen och handikapporganisationerna har träffats 10 gånger under året. Minnesanteckningarna från mötena finns utlagda på landstingets hemsida. Samverkansråd finns också hos flertalet, dock inte alla, förvaltningar och bolag, där tjänstemän träffar representanter från handikapporganisationerna.

Genom att ta tillvara handikapporganisationernas kunskap kan landstinget på ett bättre sätt utforma verksamheten för personer med funktionsnedsättningar. Hälso- och sjukvårdsnämnden, Kulturförvaltningen, Färdtjänsten, SL, Waxholmsbolaget och Locum har beskrivit sin samverkan med handikapporganisationerna i sina årsredovisningar. På sjukhusen sker samverkan främst med patientorganisationerna.

Administration

1. HSN

Fysisk tillgänglighet

Utöver väntetider, telefontider och bemötande gäller även den fysiska tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. I landstingets handikappprogram framhålls att tillgängligheten till vården måste förbättras.

I regelböckerna för auktorisation ställs höga krav på den fysiska tillgängligheten. För att kunna ställa krav på en förbättrad tillgänglighet inventeras den fysiska tillgängligheten hos auktoriserade vårdgivare. 373 husläkarmottagningar, BVC, MVC, logopeder och fotsjukvårdare inventerades 2008. Inventeringen avser de delar av lokalerna dit allmänheten har tillträde, d v s fram till reception eller motsvarande.

Förslag till åtgärder i lokaler med begränsad tillgänglighet, har tagits fram. Förslaget har förankrats hos handikapporganisationerna och innebär i korthet att enkelt avhjälpta hinder ska åtgärdas omgående. Vårdgivare med svårare brister ska inkomma med en tidsatt handlingsplan för åtgärdande.

2009-04-08

LS 0902-0138

För mindre vårdgivare, som logopedier och fotsjukvårdare, görs en rimlighetsbedömning i enlighet med Boverkets allmänna råd.

Genom samverkan med handikapporganisationerna tas organisationernas kunskap och kompetens om sjukvårdsbehov och brister i samhällets stöd och service till vara.

I sammanställningen av policydokumenten uppger HSN att de följer HK-programmet helt.

2. Internfinans

Internfinans arbetar mot diskriminering på arbetsplatsen på grund av funktionshinder i enlighet med bolagets fastställda jämställdhets- och mångfaldsplan.

Kommentar i policysammanställningen: Ledningen känner till innehållet i handikappprogrammet, då bolagets roll är att verka som internbank åt SLL har bedömningen varit att bolagets direkta påverkan är liten.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Internfinans att de följer HK-programmet helt.

3. Landstingsstyrelsens förvaltning

Handikappprogrammets tillämpning i landstingets verksamheter har för år 2007 följts upp och rapporterats till landstingsstyrelsen och landstingsfullmäktige dels via rapportering i årsredovisningen, dels via en separat rapport.

Bidragsgruppen, som är direkt underställd LS, har haft fyra protokollförda möten och för att diskutera och ta ställning till handikapporganisationernas ansökningar till bidrag för handikappolitisk verksamhet under 2009. Bidragen för 2008 har betalats ut.

Bidrag till aktivering/habilitering/rehabilitering för personer med funktionsnedsättningar har under året beviljats. Närmare 100 beslut har skrivits och drygt 1 300 personer har erhållit bidrag till anpassningskurser för syn och hörsel, till lägerverksamhet och till nätverksmöten.

Under oktober genomfördes ett Seminarium om fysisk och kommunikativ tillgänglighet till landstingets verksamheter. Eftermiddagen bjöd på 14 programpunkter. Uppslutningen var god och 120 personer deltog. Syftet var att förmedla kunskap, skapa möten, ge idéer och utveckla kontakter.

2009-04-08

LS 0902-0138

Bemötandepriiset för 2007 delades ut i början av året till BOSSE Råd, Stöd & Kunskapscenter. Bemötandepriiset för 2008 delades i december ut till Hjärnskadecenter inom Handikapp och Rehabilitering, SLSO. Ett hedersomnämmande tilldelades Vuxenhabiliteringen vid Danderyds sjukhus.

I sammanställningen av policydokumenten uppger LSF att de följer HK-programmet helt.

4. Patientnämnden

Av nämndens styrande dokument, t ex kvalitetspolicy och mål samt budget, framgår att landstingets handikappolitiska program utgör en viktig utgångspunkt vid handläggning av nämndens patientärenden.

Nämndens lokaler är tillgängliga och arbetsmiljön bedöms lämplig för personer med funktionshinder. För att underlätta för synskadade att finna nämndens informationsmaterial i väntrum och liknande lokaler har broschyrer etc en karakteristisk utformning. Nämnden har genom sina ärenden uppmärksammat på brister i landstingets teckentolkverksamhet och drivit frågan i två olika sk principärenden. När så bedöms relevant informeras personer som kontaktar nämnden om lämplig handikapp- eller annan intresseorganisation och dessas möjlighet att erbjuda stöd. Vid behov förmedlas även kontakt.

Nämnden har regelbundna möten med Handikappförbundens samarbetsorganisation (HSO) samt representanter för Synskadades riksförbund och De neurologiskt handikappades riksförbund. I samarbetet identifieras frågor som berör funktionshindrade. Med hänsyn till nämndens uppdrag och verksamhet bedöms ytterligare åtgärder ej behövas.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Patientnämnden att de följer HK-programmet helt.

5. Kulturnämnden

En utgångspunkt är att kultur som får stöd av landstinget skall vara tillgänglig för alla. Funktionshindrade personer skall ha samma tillgång till kultur som andra på grundval av sina egna önskemål och intressen. Personer med funktionsnedsättningar skall ha möjlighet att använda sin kreativitet och sina konstnärliga och intellektuella färdigheter. Detta inte bara för sin egen skull utan också för att berika omgivningen med dans, musik, teater, litteratur, bildkonst etc.

Den fysiska tillgängligheten för rörelsehindrade är inte tillfredsställande i många lokaler som används för kulturaktiviteter. Synskadade har behov

2009-04-08

LS 0902-0138

av syntolkning för att kunna ta del av scenkonst, film, och museer. Kulturutbudet är begränsat för den som har nedsatt hörsel. Många gånger saknas fungerande hörselteknisk utrustning. Bemötande från personal som har kontakt med personer som har funktionsnedsättning är en grundläggande och viktig fråga.

I reglerna för stöd poängteras att verksamheten skall vara tillgänglig för alla. Den förening eller organisation som får stöd skall sträva efter detta, både i den fysiska miljön och i information i form av till exempel broschyrer och hemsida. De som får verksamhetsstöd skall styrka hur de informerar om tillgängligheten till sin verksamhet på hemsidan eller i tryckt material.

2007 införde kulturnämnden ett särskilt stöd för att öka möjligheten för funktionshindrade att ta del av kultur – tillgänglighetsstöd. Stödet kan sökas i samband med ansökan om kulturstöd. Stödet skall ge stimulans till att människor med olika funktionshinder får ökad möjlighet att ta del av eller medverka i olika kulturella aktiviteter. Stödet kan inte ges till ombyggnader av lokaler och eller annan investering i fastighet. Alla kulturorganisationer som erhåller årligt verksamhetsstöd måste informera om sin tillgänglighet på hemsida och i tryckt material.

Kulturförvaltningen bedriver ett aktivt arbete inom förvaltningens samverkansråd för tillgänglighetsfrågor. Tyvärr söker alltför få organisationer tillgänglighetsstödet. 2008 har kulturnämnden fördelat 60 tkr till 4 organisationer för att öka tillgängligheten för funktionshindrade att ta del av kultur. Fem ansökningar avslogs.

En fyllig information om tillgänglighet finns på nämndes hemsida och medlemmarna i kulturförvaltningens samverkansråd för handikappfrågor kan bistå med tips och råd. Men kulturutövarna har hittills visat ett tämligen lågt intresse för ta sig an den viktiga uppgiften att göra olika kulturgerer tillgängliga för alla medborgare i samhället.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Kulturnämnden att de följer HK-programmet helt.

6. Landstingsrevisorerna

Landstingsrevisorerna följer för egen del de policyer som är relevanta för den egna verksamheten. Uppföljning av följsamheten hos förvaltningar och bolag görs enligt god revisionssed.

2009-04-08

LS 0902-0138

I sammanställningen av policydokumenten uppger revisorerna att de följer HK-programmet helt.

7. Regionplane- och Trafikkontoret

I enlighet med landstingets handikappprogram ska handikappolitiska insatser bidra till att självständigheten bland personer med funktionsnedsättningar ökar och att deras livskvalitet förbättras. Inom RTN:s ansvarsområde handlar det framför allt om handikapporganisationers deltagande i RUFSProcesser och nämndens arbete med frågor som tillgänglighet, bostäder, arbetsmarknad, utbildning och mötesplatser. I samrådsförslaget om RUFSP 2010 berörs funktionshindrades behov och förutsättningar framför allt i strategin Öka uthållig kapacitet och kvalitet (utbildning, transporter och bostäder), Stärk sammanhållningen (fysisk och socialmiljö) och Frigör livschanser (diskriminering och arbetsmarknad).

I sammanställningen av policydokumenten uppger RTK att de följer HK-programmet helt.

8. MediCarrier AB

Bolagets verksamhet har ej gett anledning till att införa särskilda handikappprogram utöver vad som avser ansvar som arbetsgivare avseende arbetsmiljö

9. Sth Care AB

Handikappprogrammet beaktas i vårt arbete i den mån som vi har funktionshindrade patienter som behöver vår hjälp.

Bolaget beaktar programmet inom ramen för sitt uppdrag.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Sth Care att de delvis följer HK-programmet.

Trafik

10. AISAB

-

11. Färdtjänsten

Handikappprogrammet för Stockholms läns landsting är ett av Färdtjänstens viktigaste styrande dokument, eftersom funktionshindrade personer är Färdtjänstens dominerande målgrupp. I programmet, som hänvisar till den nationella handlingsplanen, sägs bl a: "Färdtjänst är till för personer som har väsentliga svårigheter att resa med allmänna kommunikationsmedel. I lagtexten (färdtjänstlagen) är färdtjänsten en del av kollektivtrafiken – *den*

2009-04-08

LS 0902-0138

särskilda kollektivtrafiken. Resor för funktionshindrade ska kunna göras med fordon i den reguljära linjetrafiken, med mindre servicebussar, med personbilar eller med specialfordon för dem som har stora behov av extra service för att klara resandet." Färdtjänstens insatser görs främst inom handikappprogrammets område "Tillgänglighet/säkerhet - Resande". Samverkan med SL och kommunerna för ökad tillgänglighet, utbyggnaden av närtrafiken, utvecklingen av reseplanerare för funktionshindrade tillsammans med handikapporganisationerna är exempel på insatser inom programområdet. De handikappolitiska frågorna genomsyrar hela verksamheten. Färdtjänsten samverkar med handikapporganisationerna enligt av landstinget fastställd modell. Intresseorganisationerna deltar i Färdtjänstens olika utvecklingsarbeten.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Färdtjänsten att de följer HK-programmet helt.

12. AB SL

SL har sedan 2006 ett program för ökad tillgänglighet för funktionshindrade. Målet för programmet är att den som själv, eller med hjälp av en ledsagare, kan ta sig till en station eller hållplats även ska kunna resa med SL senast vid utgången av år 2010.

SL har en tillgänglighetssamordnare som arbetar heltid med tillgänglighetsfrågor.

I SLs strategiska plattform finns ett målområde som hanterar tillgänglighet där nio styrmått målsätts och följs upp. Styrmåtten är framtagna utifrån beslutade åtgärder i handlingsprogrammet.

Resultat och aktiviteter

Tunnelbana och Pendeltåg

En modell för taktill (kännbar) varningsmarkering av plattformskanter har tagits fram. Montering har startat och arbetet kommer att fortsätta under 2009 och då även omfatta lokalbanans hållplatser.

Arbetet med att nivå- och sidojusterera spåren har pågått under 2007 och 2008 och fortsätter under 2009 och 2010. Justeringen gör på- och avstigning snabbare och bekvämare för alla resenärer och underlättar för den som till exempel har med sig tyngre kollin eller barnvagn.

Arbetet med att byta ut äldre dörrar till automatiskt öppnande dörrar har pågått under 2008 och fortsätter 2009.

2009-04-08

LS 0902-0138

Under 2008 har arbetet pågått med att göra entréer i tunnelbanan tillgängliga med hiss.

Toaletter har iordningställt på två pendeltågstationer och godkänts av handikapporganisationerna.

Busstrafik och bussterminaler

Ett särskilt fokus har riktats mot busstrafiken under 2008. Då antalet bussar med lågt golv i många avtalsområden är betydande har arbete pågått med att planera busslinjer som alltid ska trafikeras med bussar med lågt golv. Informationen om detta ska framgå av tidtabell. Arbetet kommer att fortsätta under 2009.

Under 2008 har arbete pågått med att installera utvändiga högtalare som automatiskt ropar ut linjenummer och destination. Arbetet kommer att slutföras under 2009.

Bussterminaler tillgänglighetsanpassats efter beslutade riktlinjer.

Lokalbanor

Under 2008 skulle Nockebybanans gamla vagnar ersättas med nya läggolvsvagnar av modell A32 men p g a tillverkningsproblem har leveransdatum förskjutits. Samtliga nya vagnar beräknas bli levererade under första halvåret 2009.

Upprustningen av Roslagsbanan fortsätter 2009. I detta arbete ingår numera tillgänglighetsanpassning av fordon och plattformar. Planeringen av tillgänglig information och ersättningstrafik inför avstängningen påbörjades 2008.

Informationsåtgärder

SL har arbetat aktivt för att ge handikapporganisationerna och dess medlemstidningar tidig information om planerade störningar. Genom SL Kundtjänst kan resenärer fortsatt få hjälp med till exempel uppförstoring av tidtabeller och information via texttelefon.

SL:s huvudkontor har blivit mer tillgängligt för personer med funktionsnedsättning genom tillhandahållande av fler portabla mikrofoner som är kopplade till en hörslinga.

2009-04-08

LS 0902-0138

Samverkan med handikapporganisationer och andra aktörer

SL har sedan 1981 haft ett regelbundet samråd med länets handikapporganisationer. De senaste åren har samarbetet bedrivits i enlighet med den modell med samverkansråd som Landstingsfullmäktige har beslutat. Under 2008 har SL deltagit i:

- Samverkansrådet
- beredningsgruppen inför Samverkansrådets möten
- gemensam beredningsgrupp för SL och Färdtjänsten
- resursgruppen
- Citybanans infogrupp
- Vägverkets regionala råd

Framtagande av riktlinjer

Under 2007 och 2008 togs SLs Riktlinjer för Tillgänglighet för resenärer med funktionsnedsättning (RiTill) fram. Riktlinjerna är ett samlat dokument med riktlinjer, lagar, mått, metoder, ritningar m.m. rörande tillgänglighet. Informationsspridning av detta dokument sker vid SLs interna insiktsutbildning för tillgänglighet och inom alla investeringsprojekt.

Utbildning

Under 2008 har bemötande och insiktsutbildningar genomförts hos trafikentreprenörerna där även representanter från handikapporganisationer medverkat.

Intern utbildning inom SL i tillgänglighetsfrågor har påbörjats under hösten 2008 och kommer att fortsätta under 2009.

I sammanställningen av policydokumenten uppger SL att de följer HK-programmet helt.

13. WÅAB

Waxholmsbolaget arbetar kontinuerligt med att utveckla och förbättra tillgängligheten i fartygen. Genom att handikappanpassa det egna tonnaget har tillgängligheten kontinuerligt kunnat öka. Idag kan i princip alla resa med våra fartyg då det är lätt att komma av och på. Även utrustning och den hjälpsamma personal som ibland behövs för att genomföra en resa finns. Information om tillgängligheten i varje fartyg och terminaler finns i tidtabeller och på bolagets hemsida. Totalinventering och uppföljning av tidigare inventeringar av tillgängligheten görs systematiskt minst vartannat år. Den senaste rapporten utkom i mars 2008.

2009-04-08

LS 0902-0138

Samarbete om tillgänglighetsfrågor sker med Stiftelsen Fritid & Friluftsliv, som gör inventeringar av fartyg och terminaler vilka redovisas i särskilda rapporter. Dessa utgör underlag för det löpande arbetet med tillgänglighet inom trafikverksamheten. Därutöver genomförs fortlöpande möten med handikapporganisationerna.

För att underlätta för alla passagerare som färdas med Waxholmsbolaget i skärgården är det viktigt att de bryggor som trafikeras utformas och utrustas med en standard som, med avseende på tillgänglighet, är så hög som möjligt. I samarbete med Vägverket har därför riktlinjer för fartygsbryggors standard och tillgänglighet tagits fram. Riktlinjerna är avsedda att användas som arbetsbeskrivning vid projektering eller som bilaga till förfrågningsunderlag vid upphandling av nybyggnads- eller ombyggnadsentreprenader och de omfattar statliga, kommunala, enskilda och privata fartygsbryggor som har turlistbunden linjetrafik.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Waxholmsbolaget att de följer HK-programmet helt.

Fastighet

14. Locum AB

Locum AB:s riktlinjer för tillgänglighet och skyltning har setts över på basis av vunna erfarenheter. Riktlinjerna används i projekteringsarbetet t.ex. vid utformning av lokaler, entréer, toaletter, skyltning m.m. Locums arbete med SLL:s handikappprogram har gått vidare under året. Ett flertal tillgänglighetsåtgärder har genomförts, andra har påbörjats.

Det handdatorbaserade inventeringsverktyget för REQS-databasen har använts i samband med pågående inventeringsarbete. Arbetet har påbörjats för att skapa en besiktnings- och ronderingsfunktion för att följa upp och stämma av aktuell status på fastighetsbeståndet med avseende på tillgänglighet.

Aktiviteter som genomförts under året:

- Deltagit som sakkunniga i pågående projekteringsarbete med olika vårdbyggnader.
- Genomfört utbildning för såväl personal som ramupphandlade arkitekter och konsulter.
- Kontinuerligt hållit sammanträden med Locums samverkansråd samt genomfört olika studiebesök.

2009-04-08

LS 0902-0138

- På uppdrag av Hälso- och sjukvårdsnämnden inventerat lokaler vid de verksamheter som landstinget har vårdavtal med, samt lämnat åtgärdsförslag.
- Arbetat med att utveckla receptionsdiskar där hänsyn tas till säkerhet, arbetsmiljö och tillgänglighet. Fungerat som handledare för ett examensarbete om receptionsdiskar med elever från KTH.
- Praktiskt och ekonomiskt stöttat ett utvecklingsarbete vid KTH avseende en rörlig toalettstol, som patentsökts. Detta arbete har också fungerat som examensarbete för dessa elever vid KTH.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Locum att de följer HK-programmet helt.

15. Landstingsfastigheter

Hänvisar till Locum.

Tandvård och Sjukvårdsområde

16. Folktandvården Stockholms län AB

Folktandvården har i sitt arbete med handikappprogram 2007-2010 särskilt lyft fram de delar ur landstingets handikappprogram som syftar till

- ökad medvetenhet och kompetens hos de egna medarbetarna
- bättre bemötande, vård, tillgänglighet och delaktighet till patienter och anhöriga med handikapp
- förbättra arbetsmiljö och individuellt anpassa arbetsplatser för anställda med funktionshinder.

Ökad medvetenhet

Folktandvårdens ledning har beslutat att höja kompetensen för alla klinikchefer vad gäller jämlik – och jämställdhetsperspektivet. Den har även beslutat om att höja kompetensen hos allmäntandvårdens medarbetare för att ytterligare förbättra omhändertagandet av patienter med handikapp. Klinikcheferna för medicinsk tandvård har beslutat att fortsätta erbjuda gratis föreläsningar till sjukvårdspersonal och anhöriggrupper.

Samtliga klinikchefer har gått en utbildning i jämställdhetsfrågor. Barn tandvårdsspecialister har gett handledning till allmäntandläkarna i behandling av barnpatienter som tillhör denna grupp.

Medvetenheten hos Folktandvårdens klinikchefer har ökat i jämställdhetsfrågorna. Fler barnpatienter som tidigare remitterades till

2009-04-08

LS 0902-0138

barntandvårdsspecialister får nu sin behandling inom allmäntandvården. Sjuksköterskelever, vårdbiträden och sjukvårdspersonal som deltagit i våra utbildningar uppger att deras kompetens i dessa frågor har höjts avsevärt.

Medicinsk vård och behandling

För att kund/patient med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom ska ges möjlighet till aktiv delaktighet i sin vård och behandling har ledningen för medicinsk tandvård beslutat att ta fram speciell skriftlig information till kund/patient.

En speciellt anpassad skriftlig information om behandlingsförslag och utförd behandling med kostnader finns framtagen. Informationen är individuellt anpassad och lämnas till kund/patient eller medföljande personal/anhörig. Tandvårdspersonalen upplever att patientarbetet blivit smidigare när behandling och kostnad redan är avtalad.

Hjälpmedel

Ledningen har beslutat att mera aktivt finnas tillgänglig med informationsmaterial som vänder sig till denna patientgrupp. Folktandvården har även beslutat att tillhöra föreningen Bra vård för äldre.

Medarbetare i Folktandvården arbetar med att ta fram ett elektroniskt utbildningsprogram i munvård till www.fass.se. Det riktar sig till vårdpersonal och allmänheten. Det långsiktiga målet är att fler personer på ett enkelt sätt ska höja sin kompetens på detta område.

Tillgänglighet/säkerhet

Vid nybyggnation av en folktandvårdsmottagning har beslut tagits om extra handikappanpassning för kunden/patienten. Mobil tandläkarutrustning kommer att användas på vissa sjukhem.

Behandlingsrum har försetts med taklift för att underlätta för medarbetare och patienter. En mobil utrustning finns vissa perioder placerad på sjukhem för att undvika långa transporter för patienter/sjukvårdspersonal.

Tandvårdspersonalen upplever att åtgärderna innebär en stor förbättring i behandlingssituationen för dessa patienter. När tandbehandlingen kan utföras på sjukhemmet upplever både tandvårds-/sjukvårdspersonal och anhöriga bland annat stora tidsvinster.

2009-04-08

LS 0902-0138

Arbete

För anställda med funktionshinder arbetar klinikledningarna och Folk tandvårdens personalavdelningar aktivt för att förbättra arbetsmiljön och individuellt anpassa arbetsplatsen.

Handikapporganisationer/sjukvårdspersonal

Folk tandvårdens ledning har beslutat att aktivt erbjuda gratis seminarier till sjukvårdspersonal/handikapporganisationen. Tandvårdspersonal på sjukhus har genomgått regelbundna utbildningar. Till blivande sjuksköterskor och vårdbiträden ges tandhälsolektioner.

Folk tandvården upplever hos sjukvårdspersonalen en förbättring av kompetensen om mun- och tandhälsa hos patienter med handikapp.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Folk tandvården att de följer HK-programmet helt.

17. SLSO

Som en naturlig del av den ordinarie verksamheten i SLSOs verksamheter sker samverkan med patientorganisationer i syfte att lära och att anpassa vård och behandling till respektive patientgrupps behov. Särskilt stor vikt läggs vid information till patienter och anhöriga. Resultatet mäts i patientenkäter. Med samma syfte och i ordinär verksamhet sker samverkan med vårdgrannar vid rehabilitering. Inom SLSO finns två verksamheter vars patienter samtliga är funktionshindrade, Tolkcentralen som tolkar för döva och dövblinda samt Handikapp & Habilitering.

Handikapp & Habilitering är en kunskapsorganisation. Till grund för verksamheten finns SLL:s handikappprogram

http://www.sll.se/Page/31609/handikappprogram_2007-2010.pdf. Inom organisationen arbetar man för att medarbetarnas kunskap och kompetens ska ses som en viktig framgångsfaktor. Under 2008 har en policy för lärande utarbetats. Denna blev klar december 2008. Nu fortsätter arbetet med att sprida policyn i organisationen. Syftet med policyn är att lyfta fram

- hur Handikapp & Habilitering vill arbeta med och stödja lärande
- möjligheter till lärande
- hinder till lärande
- roller, ansvar och mandat

Målsättningen är att policyn ska kunna användas som ett tydliggörande dokument, men också som utgångspunkt för reflektion/diskussion/samtal om dessa frågor inom organisationen.

2009-04-08

LS 0902-0138

I sammanställningen av policydokumenten uppger SLSO att de följer HK-programmet helt.

Akutsjukhus

18. Danderyds sjukhus AB

Danderyds sjukhus AB följer de regler och riktlinjer som finns för att handikappade ska kunna förflytta sig inom sjukhuset och för att alla ska kunna erbjudas en likvärdig vård.

Kontaktperson är chefläkare Carl-Göran Ericsson.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Danderyds sjukhus att de följer HK-programmet helt.

19. Karolinska Universitetssjukhuset

Handikappprogrammet beaktas vid alla verksamhetsförändringar/ombyggnationer. I samband därmed görs en översyn anpassning av HWC, trösklar, receptionsdiskar, dörrar och liknande enligt de senaste normerna. Under året har samtliga genomförda verksamhetsförändringar anpassats enligt denna princip.

I sammanställningen av policydokumenten uppger Karolinska att de följer HK-programmet helt.

20. Södersjukhuset AB

Sjukhuset följer Handikappprogram 2007-2010 *LF 2006-05-09, LS 0603-0679*

I sammanställningen av policydokumenten uppger SÖS att de följer HK-programmet helt.

21. St Eriks Ögonsjukhus AB

Sjukhuset samarbetar med Syncentralerna i dessa frågor. Ett brukarråd med patientföreningar inklusive Synskadades riksförbund är inrättat och återkommande möten har initierats för utbyte av information.

I sammanställningen av policydokumenten uppger St Eriks Ögonsjukhus att de följer HK-programmet helt.

2009-04-08

LS 0902-0138

22. Sjukvården i Salem, Nynäshamn och Södertälje

Implementeringen av handikappprogrammet har skett genom att information uppdateras på intranätet och den publika webbplatsen för Sjukvården SNS. Alla har tillgång till upphandlad tolktjänst och information ges till personer med funktionshinder om handikapporganisationer i stor utsträckning.

Vården tillhandahåller material från olika handikapporganisationer.

Personer med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom ges möjlighet till delaktighet via de individuella vårdplaneringar som görs, där patienten och närstående är delaktiga. Genom att rehabiliteringspersonal använder sig av klientcentrerade bedömningsinstrument görs patienten delaktig.

Genom ”vårdgrannetelefonnummer” ges bättre möjligheter att nå varandra. Genom samverkan i vården får också patienten bättre tillgänglighet till vården.

I samverkan mellan primärvården, Södertälje sjukhus och Södertälje kommun med LOK och Artursbergs rehabilitering, finns tillgång till rehabilitering såväl i akutskedet som i rehabiliteringsfasen. Rehabilitering finns både kortsiktig/intensivt såväl som långsiktig samt vid återkommande behov av rehabilitering. En skriftlig individuell vårdplanering görs i patientens journal.

Arbetsterapiverksamhet inom rehabilitering innebär ett klientcentrerat arbetssätt. Flera av de bedömningsinstrument som används är självskattningsinstrument som utgår från patienten. Därmed har patienten stort inflytande både i utrednings- och behandlingssituationen samt vid utvärderingen av behandlingen.

En total genomgång av sjukhusets samtliga hygienutrymmen genomförs i ett flerårsprojekt i syfte att förbättra standard avseende handikapp och arbetsmiljö. 97 utrymmen omfattas av ett åtgärdsprogram som påbörjats i februari 2007.

I sammanställningen av policydokumenten uppger SNS att de delvis följer HK-programmet.

23. Tio Hundra

TioHundra AB följer i stort de policys som SLL har utarbetat. Då TioHundra AB är ett samägt bolag med Norrtälje kommun har bolaget utarbetat även egna policys för att i möjligaste mån även beakta de policys som är gällande för Norrtälje kommun.

24. NKS

Ej kommenterat.

2009-04-08

LS 0902-0138

Avsnitt ur SLL personals Medarbetarfokus 2008

En ESF-ansökan angående förstudie till ett genomförandeprojekt om landstingets möjligheter att öka antalet anställda med funktionsnedsättning, "Vår kompetens – Din möjlighet", har beviljats. Projektet genomförs i samverkan med handikapporganisationerna i länet. Projektidén är att "Ökad kunskap hos landstinget som arbetsgivare resulterar i att fler personer med funktionsnedsättning anställs inom landstinget". Projektperiod är from den 17 november 2008 tom den 16 maj 2009. Det är ett kompetensutvecklingsprojekt som i första hand riktar sig till chefer och personalrekryterare, men även andra kan komma ifråga. Samarbete sker även med Arbetsförmedlingen.

Analys och slutsatser

Förvaltningarna och bolagen har inte svarat helt uttömmande på de inledande frågeställningarna som var:

"Redovisa på vilket sätt aktiviteterna i handikappprogrammet har beaktats i verksamhetens arbete, både internt inom SLL och i den utåtriktade verksamheten enligt följande:

- Vad förvaltningen / bolaget har gjort för att implementera handikappprogrammet
- Vilka aktiviteter som har vidtagits
- Vilka resultat som har uppnåtts"

Det som generellt kan konstateras är att förvaltningarna och bolagen tillämpar programmet utifrån sina resp förutsättningar och verksamhetsområden. Resultaten är dock mycket ojämna.

Samverkansråden

Arbetet i samverkansråden har avancerat under året, men fler råd bör etableras på t ex RTK så att det finns samverkansråd i alla större förvaltningar och bolag.

De administrativa förvaltningarna/bolagen

Sammanställningen ger information om att de administrativa förvaltningarna har vidtagit åtgärder i enlighet med Handikappprogrammet. Exempel är HSN:s inventeringar av tillgängligheten till vårdmottagningar, krav på kulturbidragsmottagarna inom Kulturförvaltningen, informationsförmedling på Patientnämnden och att landstingsrevisorerna följer arbetet med handikappfrågorna.

2009-04-08

LS 0902-0138

Man kan dock konstatera att HSN behöver fortsätta det påbörjade arbetet med att få alla vårdmottagningar tillgängliga. Hittills är många inventerade, men därifrån är steget långt till att få alla fysiskt och kommunikativt tillgängliga. HSN har inte kommenterat hur tillgängligheten följs upp. Man bör kunna tillgodogöra sig information om den fysiska tillgängligheten till vårdenheterna via Vårdguiden, en telefonkontakt eller i broschyrer. Informationen borde vidare kunna tillgodoses via olika kommunikationssätt såsom t ex talsyntes, blindskrift och lättläst svenska. En bättre skyltning behövs också många gånger, något som inte är redovisat i resultatsammanställningen, men diskuterats under året med framför allt Locum.

LSF arrangerade ett Tillgänglighetsseminarium under hösten. Intresset var stort och landstingssalen fylld. Informationen under seminariet gav vid handen att en hel del återstår att genomföra för att landstingets verksamheter skall vara fysiskt och kommunikativt tillgängliga vid utgången av år 2010. Tillgänglighetsarbetet måste därför fortsätta med hjälp av t ex arbetsgrupper, fler seminarier, nätverk, utbildningar osv.

Kulturnämnden redovisade att förhållandevis få organisationer har ansökt om att få tillgänglighetsbidraget på 15 000 kr. Anledningarna till detta kan vara flera; inte tillräcklig information om att bidraget finns, svårt att använda det till det som det är ämnat till, bidraget för litet för att användas till ändamålet osv.

RTK skriver: Inom RTN:s ansvarsområde handlar det framför allt om handikapporganisationers deltagande i RUFs-processer och nämndens arbete med frågor som tillgänglighet, bostäder, arbetsmarknad, utbildning och mötesplatser. Ett samverkansråd bör därför snarast etableras inom RTK.

Resterande administrativa förvaltningar och bolag har relativt begränsade verksamheter, där Handikappprogrammet inte kan påverka stort. Dock skall enheterna kunna erbjuda arbetstillfälle till personer med funktionsnedsättning, när tillfälle erbjuds.

De administrativa förvaltningarna och bolagen har oftast en indirekt påverkansmöjlighet till en god tillgänglighet genom t ex att vara beställare. Slutsatsen är efter att ha tagit del av resultatsammanställningen att de administrativa förvaltningarna och bolagen har en del kvar att göra för att verksamheterna skall ha en god fysisk och kommunikativ tillgänglighet.

2009-04-08

LS 0902-0138

Trafiken

Eftersom personer med funktionsnedsättning är Färdtjänstens dominerande målgrupp är Handikappprogrammet ett av de viktigaste styrdokumenterna för Färdtjänsten. Förvaltningen arbetar aktivt med att utveckla tillgängligheten och möjligheten att resa genom att samarbeta med både SL och kommunerna. Men det är ett omfattande arbete, då var och en av länets 26 kommuner måste kontaktas. Arbetet tar därför lång tid. Först då hela kedjan att kunna resa är tillgänglighetsanpassad är målet nått.

Även SL arbetar aktivt för att öka tillgängligheten och har bl a en särskild tillgänglighetssamordnare. Sedan år 2006 finns ett program för ökad tillgänglighet för funktionshindrade, där målet är att den som själv, eller med hjälp av en ledsagare, kan ta sig till en station eller hållplats även ska kunna resa med SL senast vid utgången av år 2010.

Nio tillgänglighetsstyrsmål i den strategiska plattformen har målsatts och följs upp. Här återges ett utdrag av resultaten, som redovisats ovan i resultatsammanställningen:

- Montering av taktill (kännbar) varningsmarkering av plattformskanter har startat.
- Nivå- och sidjustering av spåren.
- Äldre dörrar byts till automatiskt öppnande.
- Entréer i tunnelbanan tillgängliggörs med hiss.
- Särskilt fokus har under året riktats mot busstrafiken.
- Utvändiga automatiska högtalare.
- Tidig information till handikapporganisationerna om planerade störningar.
- SL:s Riktlinjer för Tillgänglighet för resenärer med funktionsnedsättning (RiTill).
- Bemötande- och insiktsutbildningar har genomförts hos trafikentreprenörerna
- Intern utbildning i tillgänglighetsfrågor har påbörjats under hösten 2008 och kommer att fortsätta under 2009.

Man kan konstatera att SL arbetar strukturerat med den fysiska och kommunikativa tillgängligheten inom stationsområdena, på terminalerna samt inom spår- och busstrafiken. En del återstår, men bolaget har en god planering och prioriterar arbetet.

Waxholmsbolaget fortsätter med sina kontinuerliga inventeringar, förbättringar och utveckling av tillgängligheten till sina fartyg, samt till skärgården i stort. Information om fartygens tillgänglighet finns i broschyrer och på hemsidan. Ett samarbete är etablerat med Stiftelsen Fritid &

2009-04-08

LS 0902-0138

Friluftsliv. Waxholmsbolaget har nu tagit nästa steg och tillsammans med Vägverket utarbetat "Riktlinjer för fartygsbryggors standard och tillgänglighet", eftersom det är viktigt att de bryggorna utformas och utrustas med en standard som, med avseende på tillgänglighet, är så hög som möjligt.

Slutsatsen kan dras att landstingets trafikområden arbetar på ett strukturerat och genomtänkt sätt med den fysiska och kommunikativa tillgängligheten.

Fastighet

Locum har ett stort ansvar i att tillgängliggöra landstingets lokaler och arbetar aktivt och strukturerat genom inventeringar och åtgärdsprogram. Locum redovisar en rad resultat i sammanställningen ovan bl a:

- genomfört utbildning
- inventerat lokaler vid de verksamheter som landstinget har värdavtal med, samt lämnat åtgärdsförslag.
- utvecklat receptionsdiskar
- fungerat som handledare för examensarbete
- stöttat ett utvecklingsarbete vid KTH
- arbetat med landstingets skyltning
- ett flertal tillgänglighetsåtgärder har genomförts
- skapat en besiktnings- och ronderingsfunktion

Locum behöver utveckla samarbetet med LSF Kommunikation för att kunna utarbeta en bra och enhetlig skyltning med tillhörande informationsområden. Samarbetet är startat under 2008.

Folktandvården Stockholms län AB

Folktandvården är den enda förvaltning/bolag som redovisat att man arbetar med att individuellt anpassa arbetsplatser för personer med funktionsnedsättningar.

Folktandvården har redovisat sitt arbete inom sex av handikappprogrammets elva avsnitt och visar därigenom att programmet är väl inarbetat. Bolaget har särskilt lyft fram och redovisar i sammanställningen ovan åtgärder som syftar till

- ökad medvetenhet och kompetens hos de egna medarbetarna
- bättre bemötande, vård, tillgänglighet och delaktighet till patienter och anhöriga med handikapp

2009-04-08

LS 0902-0138

- förbättra arbetsmiljö och individuellt anpassa arbetsplatser för anställda med funktionshinder.

Slutsatsen kan dras att Folk tandvården har bra etablerade former för att implementera Handikappprogrammet, men att arbetet måste fortsätta, speciellt med tanke på att en personalomsättning alltid finns.

Stockholms läns sjukvårdsområde

Sjukvårdsområdet beskriver sitt arbete med handikappprogrammet på så sätt att man dels arbetar med det i den ordinarie patientverksamheten, dels via kunskapsorganisationen Handikapp & Habilitering. Beskrivningen visar att innehållet i programmet är väl känt och att organisationen arbetar i enlighet med dess intentioner. Särskilt kan nämnas att SLSO har utarbetat en policy för lärande under 2008.

Akutsjukvården

Danderyds sjukhus AB, Karolinska Universitetssjukhuset, Södersjukhuset AB, S:t Eriks Ögonsjukhus AB har mycket kortfattat kommenterat vad de gjort för att implementera Handikappprogrammet i sin verksamhet. Dels redogör man för att de fysiska delarna i patienternas vardag med trösklar, handikapptoalietter, receptionsdiskar m m, dels redogör man för samråd med patientföreningarna. En mer utförlig beskrivning av sjukhusens tillämpning av Handikappprogrammet behövs för att adekvata slutsatser skall kunna dras och förslag kunna utformas.

Sjukvården i Salem, Nynäshamn och Södertälje

Sjukvården i Salem, Nynäshamn och Södertälje, SNS, skriver att implementeringen av Handikappprogrammet har skett genom informationen via nätet, vilket inte kan vara tillräckligt för att anse att varje anställd skall vara informerad. SNS arbetar med rehabilitering och habilitering, som är en del av programmet, i sin ordinarie verksamhet. Att patienten och dennes närstående skall känna sig delaktiga poängteras genom att individuell vårdplanering görs. Dessutom används klientcentrerade bedömningsinstrument. Av SNS:s beskrivningar kan man dra slutsatsen att verksamheterna till vissa delar arbetar i enlighet med programmets intentioner, samt att det är osäkert om alla är insatta i hela programmet. SNS skriver också i den särskilda policyuppföljningen att de endast delvis följer HK-programmet.

23. Tio Hundra

TioHundra AB skriver att de, eftersom de ägs av både SLL och Norrtälje

2009-04-08

LS 0902-0138

kommun, i stort följer Handikappprogrammet. De har dock utarbetat egna policyer för att i möjligaste mån kunna följa de som gäller för båda ägarna.

Stockholms läns landsting som arbetsgivare

Att ESF-ansökningen om medel till en förstudie hur vi skall kunna öka antalet anställda med funktionsnedsättning har beviljats är en god början. Det är viktigt att studiens resultat sedan tas om hand på ett korrekt sätt och att initiativet utvecklas.

Stockholms läns landsting är en stor arbetsgivare. Som ovan sagts är Folk tandvården den enda förvaltning/bolag som redovisat att man arbetar med att individuellt anpassa arbetsplatser för personer med funktionsnedsättningar. Som offentlig arbetsmarknadspart skulle landstinget kunna var mer pådrivande i att anställa personer med funktionsnedsättningar så att andelen blir minst densamma som i samhället som helhet.

Landstingets förvaltningar och bolag har inte rapporterat om de har med ett avsnitt om funktionsnedsättningar i sina introduktionsprogram. Om det saknas borde det vara en självskriven punkt i introduktionen hur förvaltningen/bolaget bemöter personer med funktionsnedsättningar.

Alla förvaltningar ska i enlighet med handikappprogrammet ha en genomförandeplan hur programmets intentioner ska nås. Detta har förvaltningar och bolag inte kommenterat.

Vid utgången av år 2010 ska, enligt ett riksdagsbeslut, samhället vara tillgängligt för alla, både fysiskt och kognitivt. Alla landstingets förvaltningar och bolag måste därför göra det som krävs för sin respektive verksamhet.

Gemensam slutsats

Den ovan utförda genomgången av landstingets förvaltningar och bolags avsnitt om hur de arbetar för att implementera handikappprogrammet, vilka aktiviteter som vidtagits och vilka resultat som uppnåtts, ger informationen att de olika resultatenheter arbetar med en handikappolitisk inriktning. Det är stora områden, som skall täckas in och denna rapportering kan inte göra anspråk på att vara heltäckande, eftersom inrapporteringen på alla punkter inte varit fullständig. De slutsatser, som ändå kan dras, är att landstingets förvaltningar och bolag arbetar med de delar, som är relevanta för just sina verksamheter.

2009-04-08

LS 0902-0138

Förslag

För att nå intentionerna i Stockholms läns landstings Handikappprogram 2007-2010 kan följande åtgärder vidtas:

Samverkan

Etablera samverkansråd på RTK och inom sjukvården.

Administrativa resultatenheter

Fortsätta den fysiska tillgänglighetsanpassningen av alla vårdcentraler och övriga vårdmottagningar. Informera om hur tillgängligheten ser ut via Vårdguiden, broschyrer, telefonupplysning osv.

Utveckla ett landstingsövergripande tillgänglighetsnätverk.

Fortsätt upplys om att bidrag finns att söka för tillgänglighetsåtgärder inom Kulturnämnden.

Kollektivtrafiken

Landstingets tre trafikgrenar har startat samarbetet avseende tillgänglighetsfrågorna. Eftersom alla tre arbetar på ett strukturerat och genomtänkt sätt med den fysiska och kommunikativa tillgängligheten kan rekommendationen här enbart bli att fortsätta de påbörjade åtgärderna.

Fastighet

Locum kommer att fortsätta prioritera tillgänglighetsfrågorna i alla ny-, om- och tillbyggnader.

Locum behöver utveckla samarbetet med LSF Kommunikation för att kunna utarbeta en bra och enhetlig skyltning med tillhörande informationsområden. Samarbetet är startat under 2008.

Folk tandvården Stockholms län AB

Det goda arbetet med att implementera Handikappprogrammet måste fortsätta, speciellt med tanke på att en personalomsättning alltid finns.

Stockholms läns sjukvårdsområde

Här kan inga andra förslag formuleras än att fortsätta på inslagen väg. Verksamheten Handikapp & Habilitering har god kännedom om Handikappprogrammet och deras målgrupp är främst personer med funktionsnedsättning.

2009-04-08

LS 0902-0138

Akutsjukvården

Den knapphändiga informationen i årsredovisningarna från akutsjukhusen ger inte underlag för andra slutsatser och förslag än att sjukhusen bör kunna besvara frågorna på ett mer informativt sätt.

Stockholms läns landsting som arbetsgivare

Som offentlig arbetsmarknadspart skulle landstinget kunna var mer pådrivande i att anställa personer med funktionsnedsättningar så att andelen blir minst densamma som i samhället som helhet.

Komplettera introduktionsprogrammen med ett avsnitt om hur man bemöter personer med olika funktionsnedsättningar.

Alla förvaltningar ska i enlighet med handikappprogrammet årligen planlägga, budgetera, genomföra och redovisa handikappolitiska frågor.

Alla landstingets förvaltningar och bolag måste göra det som krävs för att verksamheterna skall vara fysiskt och kommunikativt tillgängliga till utgången av år 2010.

2009-04-08

LS 0902-0138

Sammanställning av uppgifter som har inkommit via årsredovisningen för 2008

Förvaltning/bolag	Avsnitt i årsred 2008	Följer HK-policyn		
		Helt	Delvis	ET
1. HSNf	X	X		
2. Internfinans	X	X		
3. LSF	X	X		
4. Patientnämnden	X	X		
5. Kulturförvaltningen	X	X		
6. Landstingsrevisorerna	X	X		
7. Regionplane- och trafikkontoret	X	X		
8. MediCarrier AB	X			
9. Stockholm Care AB	X		X	
10. AISAB	-	-		
11. Färdtjänsten	X	X		
12. AB SL	X	X		
13. WÅAB	X	X		
14. Locum AB	X	X		
15. Landstingsfastigheter	-	-		
16. Folktandvården AB	X	X		
17. SLSO	X	X		
18. Danderyds sjukhus AB	X	X		
19. Karolinska Universitetssjukhuset	X	X		
20. Södersjukhuset AB	X	X		
21. St Eriks Ögonsjukhus AB	X	X		
22. Sjukvården i Salen, Nykvarn och Södertälje	X		X	
23. Tio Hundra	X	-		
24. Nya Karolinska, NKS	-	-		

ET = ej tillämpligt

- = Ej lämnat uppgifter

Förkortningar

AISAB	Ambulanssjukvården i Storstockholm AB
DHR	De Handikappades Riksförbund
DS	Danderyds sjukhus AB
ESF	Europeiska socialfonden, Europeiska Unionen
HSNf	Hälsa- och sjukvårdsnämndens förvaltning
HSO	Handikappföreningarnas samarbetsorgan
KTH	Kungliga tekniska högskolan
KUN	Kulturnämnden
NKS	Nya Karolinska sjukhuset
PAN	Patientnämnden
REQS	Risk Environmental Quality System
RTK	Regionplane- och trafikkontoret
RTN	Regionplane- och trafiknämnden
RUFS	Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen
SL	AB Storstockholms Lokaltrafik
SLSO	Stockholms läns sjukvårdsområde
SNS	Sjukvården i Salen, Nykvarn och Södertälje
SRF	Synskadades Riksförbund
SÖS	Södersjukhuset AB
WÅAB	Waxholms Ångfartygs AB